КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана
з науково-педагогічної та
навчальної роботи
_____
«27» 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Військово-історичний туризм: світовий та український досвід

для студентів

галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
спеціальність	**032 Історія та археологія**
освітній рівень	**другий (магістерський)**
освітня програма	**Американістика та європейські студії**
вид дисципліни	**вибіркова**

Форма навчання	Денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. _____(_____) «29» 08 2022р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри етнології та краєзнавства
_____ Капелюшний В. П.
Протокол № 12 від «21» травня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету
Протокол від «26» серпня 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії _____ Терес Н. В.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів необхідні знання щодо організації туристичних подорожей з відвідувань місць пов'язаних з військово-історичними подіями, узагальнення раніше отриманих знань у сфері туризмознавчих дисциплін, створення цілісної уяви про військово-історичний туризм як соціокультурний напрямок.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати:

- основні поняття та визначення туризмознавчих дисциплін;
- основні військово-історичні події, які відбувалися в Україні;
- основи всесвітньої військової історії.

2. Вміти:

- критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами;
- використовувати методологію туристичних досліджень.

3. Володіти:

- здатністю до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- готовністю до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу;
- готовністю до публічного виступу за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Науковий екскурс в особливості організації туристичних подорожей з відвідування історичних місць та музеїв пов'язаних з воєнною тематикою. Військово-історичний туризм розглядається як складова частина сучасної індустрії туризму. Досліджуються можливості та потенціал воєнно-історичних об'єктів України та світовий досвід цього виду туризму. Акцентується увага на розвиткові навичок з організації та створення унікальних – авторських військово-історичних туристичних продуктів. Аналізуються реальні умови розвитку воєнного туризму в Україні в порівнянні із зарубіжним досвідом, який доводить, що військові об'єкти та різноманітні заходи з військової тематики користуються популярністю й відіграють важливу роль у розвитку як міжнародного, так і вітчизняного туризму.

4. Завдання (навчальні цілі): формування необхідних знань з організації військово-історичного туризму. У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти основні поняття та визначення дисципліни; всебічно аналізувати основні наукові праці щодо дослідження військово-історичного туризму; зрозуміти місце військово-історичного туризму в системі глобального туризму; вміти представити та презентувати військово-історичні об'єкти як туристичні атракції, а також характеризувати основні напрямки географії військово-історичних подорожей та їхній сучасні організаційні можливості.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)**	**Відсоток у підсумкові й оцінці з**
Код	**Результат навчання**			
1.1	*Знати* основні поняття та визначення дисципліни, стан вивчення військово-історичного туризму.	Лекція, самостійна робота	контрольна робота	*5%*
			письмове завдання	*5%*
1.2	*Знати* особливості структури та сутність військово-історичного туризму.	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота	*5%*
			письмове завдання	*5%*
			усне опитування	*15%*
1.3	*Знати* географічні центри, де зосереджені	Лекція, семінар,	усне опитування	*15%*

	військово-історичні туристичні об'єкти.	самостійна робота	письмове завдання	5%
			контрольна робота	5%
2.1	*Вміти* характеризувати та знати основні напрямки географії військово-історичних подорожей та їхній сучасні організаційні можливості	Лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	10%
			письмове завдання	5%
			контрольна робота	5%
2.2	*Вміти* вільно використовувати отримані теоретичні знання у галузі військово-історичного туризму для створення туристичних продуктів.	Лекція, самостійна робота	Підсумкова контрольна робота (залік)	10%
4.1	*Прийняти і обґрунтувати* рішення щодо пропозицій з використання військово-історичних об'єктів у туристичній сфері та нести відповідальність за пропозиції та рекомендації з розробки турпродуктів з військово-історичного туризму.	Лекція, самостійна робота	Підсумкова контрольна робота (залік)	10%

7.1. Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання*:**

Контрольна робота з тем ЗМ (тест): РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 — 20 балів / 15 балів.
Письмове завдання з перевірки самостійної роботи ЗМ: РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 – 20 балів / 15 балів.
Оцінювання роботи під час семінарського заняття ЗМ: РН 1.2, 1.3, 2.1 – 40 балів / 18 балів.
Підсумкова контрольна робота (залік) РН 2.2, 4.1 – 20 балів / 12 балів.
*Примітка: максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки.

- **підсумкове оцінювання – залік**.

7.2. Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістового модуля (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання письмових завдань з переліку самостійної роботи; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік письмових завдань самостійної роботи, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу складається з 1 змістового модуля. Змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу курсу.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (контрольні роботи, усне опитування, письмові завдання) і підсумковий контроль (залік). Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестровий контроль 80 балів; підсумковий контроль (залік) – 20 балів).

Змістовий модуль			Підсумкова контрольна робота (залік)
80 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
40 (максимум)	20 (максимум)	20 (максимум)	

Семінарські заняття

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного семінару (усне опитування). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання — 1 бал;
- логіка викладення — 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури — 1 бал;
- аналітичні міркування — 1 бал;
- вміння робити висновки — 1 бал.

Самостійна робота

Основним завданням самостійної роботи є розширення та поглиблення студентами теоретичних знань з дисципліни та отримання практичних вмінь самостійного пошуку, вивчення та аналізу різноманітних історичних джерел та наукової історичної літератури.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання письмових завдань з переліку самостійної роботи, модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи. Виконання самостійної роботи перевіряється у вигляді письмового розкриття одного питання із переліку питань, завданих для самостійної роботи до ЗМ.

Виконання письмового завдання з перевірки самостійної роботи студентів оцінюється в діапазоні від 1 до 20 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція — 16-20 балів;
- питання обґрунтоване — 12-17 балів;
- робота переважно компілятивного рівня — 6-11 балів;
- розкритий лише окремий аспект — 1-5 балів.

Перелік питань для самостійної роботи викладач висилає електронною поштою після проведення першої лекції.

Модульний контроль

У курсі передбачено 1 *змістовий модуль* та 1 *модульну контрольну роботу*. По завершенні вивчення змістових модулів студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі та виконується на останньому занятті змістового модуля. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 20 балів.

Підсумкова контрольна робота (залік)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання):

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми — 9 – 10 балів;
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу — 6 – 8 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми — 4 – 5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі — 2 – 3 бали;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня — 1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, письмові завдання самостійної роботи).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	**ПКР** (підсумкова контрольна робота) / **залік**	**Підсумкова оцінка**
Мінімум	*48*	*12*	*60*
Максимум	**80**	**20**	**100**

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних в Університеті нормативних документів.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінар. заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль				
1.	**Тема 1.** Вступ. Основні поняття військово-історичного туризму.	2		6
2.	**Тема 2.** Стан дослідження військово-історичного туризму.	2		6
3.	**Тема 3.** Військово-історичний туризм як об'єкт вивчення.	2		6
4.	**Тема 4.** Класифікація та характеристика військових та історичних пам'яток України та світу.	2		6
5.	**Тема 5.** Військово-історичні музеї та їх роль у туризмі.	2		6
6.	**Тема 6.** Світовий досвід організації військового туризму.	4	2	10
7.	**Тема 7.** Перспективні шляхи розвитку військово-історичного туризму в Україні.	2	2	6
8.	**Тема 8.** Основи методики розробки військово-історичних турів.	4	5	12
Модульна контрольна робота.			1	
Письмове завдання з перевірки самостійної роботи				2
Всього		**20**	**10**	**60**

Загальний обсяг 90 *год.*, в тому числі:
Лекції – **20** *год.*
Семінари – **10** *год.*
Самостійна робота – **60** *год.*

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму. – Київ: Знання, 2011.
2. Любіцева О. О., Бабарицька В. К. Туризмознавство: вступ до фаху. – Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008.
3. Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. – Київ: Альтерпрес, 2003.
4. Любіцева О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України. – Київ, 2007.
5. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство. – Київ, 2007.
6. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство. – Київ, 2008.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. – Ніжин, 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/smal.htm
8. Туристичні об'єкти України. – Харків, 2002.
9. St-Pierre M., Marcotte, P. Chapter 10: Heritage and war tourism: enemy of the past, tourist of the future // A Research Agenda for Heritage Tourism. Cheltenham. UK: Edward Elgar Publishing, 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781789903515/9781789903515.00019.xml.

Додаткові:

1. Винниченко І. І., Рудніченко Ю. А. Воєнний туризм в Україні: умови та перспективи розвитку // Географія та туризм. 2016. – Вип. 35. – С. 71-79. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/vynnychenko2.htm.
2. Голиборода І. Перспективи розвитку військово-історичного туризму на Львівщині // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29 (2). – С. 45-50.

3. Дутчак С. В., Дутчак М. В. Деякі аспекти виділення сегментів спеціалізованого туризму та їх стан на території Чернівецької області // Туристсько-краєзнавчі дослідження. – 1999. – Вип. 2. – С. 123-136.
4. Заячковська Г. А., Сікула А. О. Військовий туризм як один з перспективних напрямків післявоєнного розвитку туризму в Україні // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення" (м. Львів, 1-2 червня 2022 р.). – Львів: Видавництво ЛТЕУ. – 2022. – 528 с. – С. 267-269. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/zayachkovska6.htm.
5. Каднічанський Д. Історична спадщина УПА і туризм // Географія і туризм: європейський досвід. – Львів, 2009. – С. 63-66.
6. Корсак Р., Ільницький В. Проблеми та перспективи розвитку військово-патріотичного туризму // Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації: матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 квітня 2017 р. – Ужгород: ПП «Інвазор», 2017. – С. 84-86.
7. Кушнарьов В., Поліщук О. Мілітарі-туризм як інноваційний напрямок екстремального та пізнавально-розважального туризму // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. – 2018. – Вип. 1. – С. 107-118. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/kushnariov.htm.
8. Маджумдар К., Гончарова К. Повстати з руїн. Які країни після війни стали популярними у туристів? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html.
9. Мельник А. Нестандартні види туризму. Особливості функціонування військового туризму // Краєзнавство, географія, туризм. – 2012. – № 16. – С. 3-5.
10. Меньор Є. На Закарпатті розробляються нові маршрути з військового туризму. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua-reporter.com/uk/news/na-zakarpatti-rozroblyayutsya-novi-marshruty-z-viyskovogo-turyzmu.
11. Титова Е. А. Військовий туризм як новий напрям на туристському ринку // Туризм і культурну спадщину. Міжвузівський збірник наукових праць. – Київ, 2013. – С. 94-101.
12. Чикайло Ю. І., Стадницька В. А., Волошин І. М. Військово-історичні музеї України як об'єкти військового туризму (на прикладі міста Львова) // Географія та туризм. – 2015. – Вип. 32. – С. 74-85.
13. Шимкевич К. Чорний (воєнний) туризм у Боснії і Герцеговині. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mil.in.ua/uk/blogs/chornyj-voyennyj-turyzm-u-bosniyi-i-gertsegovyni/
14. Hrusovsky M., Noeres, K. Military Tourism // The Long Tail of Tourism: Holiday Niches and their Impact on Mainstream Tourism. Wiesbaden: Gabler, 2011. pp. 87-94.
15. Kassouha Z. A. Post-Conflict Tourist Landscapes: between the Heritage of Conflict and the Hybridization of Tourism Activity // Viatourism. 2019. №15. URL: https://doi.org/10.4000/viatourism.3984.
16. Kowalczyk A. Turystyka historyczno-militarna // Wspolczesne formy turystyki kulturowej. 2009. №1. S.286-312.
17. Magee R., Gilmore A. Heritage Site Management: from Dark Tourism to Transformative Service Experience? // The Service Industries Journal. 2015. Vol.35(15-16). pp.898-917.
18. Weaver A. Tourism and the military: Pleasure and the War Economy // Annals of Tourism Research, Volume 38, Issue 2, 2011, pp. 672-689. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160738310001647
19. Zienkiewicz A., Podciborski T., Kaźmierczak R. Increased Interest in Military Tourism on Selected Examples from the Area of Northern and Northeastern Poland // Communications - Scientific letters of the University of Zilina. 2021. Issue 23. pp. 38-50. https://www.researchgate.net/publication/354999409_Increased_Interest_in_Military_Tourism_on_Selected_Examples_from_the_Area_of_Northern_and_Northeastern_Poland.